„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин. на пола године 16 дин. на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од свако врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 135. У Новом Саду у недељу 6. (18.) септембра 1887. ГОДИНА XXII.

ТРОЈЕДНИЧКИ САБОР.

Мађарске новине имају потпуно право, кад пишу чланке: „Нова ера у Хрватској.“ Види се по свему, види се највише по расправи у троједничком сабору да је у Троједници наступило ново доба.

У овај мах тече у загребачком сабору дебата о адреси. Председник је господар. Адресу умерене опозиције није хтео ни примити, јер вели: потписали су је неки посланици, који још нису оверовљени. Бадава му говоре, бадава му читају пословник који вели да и посланици којих је избор споран могу седити, говорити, гласати у сабору, имају дакле сва права као и остали. Председник је господар. Он неће. Он узима реч ни зашта, а посланици опозиције гледају то ново доба у Хрватској и не могу ништа. Неће да изађу из сабора, а кад то неће, онда знају унапред шта их чека.

Хрватски бан Хедервари држао је велику беседу. Пре две године дана, не би нико могао ни помислити да ће говорити тако отворено. Његга зову у земљи као из подсмеја: „Тисина потркуша.“ Пређе се бранио од оте сумње, данас вели отворено: „Ја примам тај назив. Али ће време доказати, да нисам био ја последња Тисина потркуша и да није ништа ружно следовати начелу Тисином.“ Ето тако отворено говори данас. А из тога се види, докле се осећа сигуран, иначе не би то ни сад признавао, као што ни пре није.

Велику реч води и Ђура Ђурковић. Дабогме у име Срба. Тај човек се отворено немева са најсветијим правима народним. Он вели: „Ако се влада и мешала у изборе, није место да се опозиција у адреси жали због тога. Нека изнесе иначе своје жалбе. А влада ће извидити.“ Да! Влада крива, влада ће судити.

Не може се замислити грозније стање од овог данашњег у Троједници. Данас је постало јасно, да влада, управо бан Хедервари, има само једну циљ, једну мету, да интересе Тројединце подвргне интересима — помађаривања. Умерена опозиција је испунчила ту мисао у својој адреси. Та мисао се вуче као црвен конац кроз цео њен спис. Председник саборски није допустио да се о тој адреси води реч, није је примио.

Странка права је изнела у својој адреси многе незаконитости, многе мане од којих пати Троједница. Тон у адреси је оштар, али др. А. Старчевић је најбоље рекао: „све је то узалудно, све је већ доцкан.“

Нема сумње да ће се усвојити адреса већине адреса владине странке, а то ће рећи адреса која дубоко сагиба колена пред владом и виче јој „Живила! Само напред!“

Та адреса ће се примити. И ми, ма да немамо сувише високо мишљење о људима данашње већине у Троједници, ипак смо тврдо убеђени, кад влада пође у започетом правцу напред, онда ће многи из те већине, бар неки, викнути: „доста је.“

Бан Хедервари то најбоље зна, он је спреман на то. Јер кад су се свршили последњи саборски избори у Троједници, чак се и у Пешти поплашише од већине коју је задобио бан Хедервари. И онда су чак и неки владини листови говорили, да је та већина претерана, да Хедервари није требао ићи до тих граница и таким насиљем сатрти опозицију.

То што зна сваки, зна и Хедервари. Но није он изнудио себи претерану већину. Онда, кад почне радити, кад почне извађати свој програм, некима из данашње владине странке пробудиће се савест, и они неће моћи ићи са Хедерваријем до краја.

Ето, зато је требала бану тако јака странка. И кад то знамо, онда нам мора положај Тројединце изгледати за данас очајан, очајнији нег што многи мисле. Но надајмо се, док се још надати можемо, да у грудима српског и хрватског народа није угинуло сво родољубље и да бан Хедервари неће извршити своје смерове.

* * *

Адреса странке права гласи овако:

Ваше Величанство!

Превишњим кр. одписом од дана 18. авг. 1887. благоизволило је Ваше Величанство сабор краљевина Хрватске, Славоније и Далмације отвореним изјавити.

Превишња краљевска брига Вашега Величанства позива нас, да посветимо свој рад на успешан развитак јавнога стања у земљи и на промицање душевнога напретка и материјалнога њезинога развитка.

Решавање тога задатка не може жалибоже бити од успеха док се данашњи државоправни положај Вашем Величанству одане ове краљевине не укине и док се истој тисућљетни устав и земљиштна целокупност не поврате.

Нагодбом углављеном год. 1868. између сабора хрватскога и мађарскога, Вашега Величанства краљевини Хрватској само је име остало, а битни атрибути једне ове краљевине расплинули су се у умишљеном праву и тобожњој нужди о скупности земаља круне св. Стевана.

Ту нагодбу хрватски народ није никада нити ће је икада ваљаном признати или правно обавезном држати, те ју сматра са гледишта уставнога и историјскога свога права противзаконитом а обзиром на природно, сваком народу нужно и свето право, убитачном.

Седам жупанија сазваних и сакупљених у сабору од г. 1865. односно 1868. на темељу противзаконитог октроираног изборног реда, није било овлашћено утаначити државо-правни уговор обавезан за целу хрватску краљевину, те изјавити за исту дуалистички сустав, уведен законским чланком XII. год. 1867. угарскога сабора, крепостним, који је створен био без законског суделовања краљевине ове; а нека Ваше Величанство допусти смерну приметбу, да је по превишњој вољи и одредби изданој и г. 1861. и 1865. баш у питању државоправном краљевине Хрватске напрам осталим земљама Вашега Величанства те и краљевини Угарској бивша војна Крајина учествовати имала.

Сабор од год. 1865. и 1868. и сви, који су му следили, нису заступали савест хрватскога народа. То није било могуће доселе а нити ће бити донде могуће, докле год обстоје и обстојали буду темељни неки приписи или закони као што нарочито изборни ред, по којем је у нас само незнатној мањини народа право гласања допуштено, и онај припис или закон, по којем је могућ већи број вирилаца у хрватском сабору него ли изабраника народа — обстојност којој се пример у парламентаризму и уставности ни једне уставне државе наћи не може.

Уз друге невоље одатле потичуће настала је и она, да у сабору краљевине Хрватске народна воља није нашла недвојбени израз, да није настати могла парламентарна влада, која би према искреној вољи народа била прави тумач интенција народа хрватске краљевине, већ су у досадању владу Вашега Величанства дошли онакви елементи, који заступају тежње мађарскога министра, стојеће у очитој опреци са добро промишљеним користима и пробитцима под жезлом Вашега Величанства стојеће верне ове краљевине. Па зато такви живљи, које је злосретна судбина за ово доба довела до владе, злоупотребише своју власт, кршише све законе, вршише нечувени притисак на чиновништво и народ, употребише свакојака коруптивна средства, изведоше за неверовати насиља.

Једино кроз саборе, састављене таким нечувеним и неморалним начином, било је могуће углавити нагодбу и преко ње подржавати у нашој отаџбини данашње стање протуправности и безакоња.

Лишени смо слободе штампе, слободе удруживања, слободе говора; докинута је и неодвисност судачка.

Управне се области и судови недрже закона и правице и немогу се држати, јер им ексекутива, од које су сада сасвим одвисни, намиче пречу дужност подржавати у земљи садањи злосретни сустав. Усљед тога прогонства против света, што одише хрватским, престолу Вашега Величанства пробитачним патриотизмом, на дневном су реду.

А народ погиба сатрвен под огромним порезима, који даномице расту и несмиљено се оврхама утерују. Економски пропадамо, трговина нам умире, морнарица нам је уништена; жељезнички сустав, међународни трговачки уговори и тарифна политика, све то удешено је на очевидни затор наших најживотнијих материјалних интереса; ратарство, јер неразвијено, гине; обрт изнемаже; каквој инвестицији са стране државе, нама корисној, нема трага, шта више иста се инвестицијонална крајишка заклада у главном свом задатку употребљава на извађања подузећа нашим материјалним пробитком погубних.

Па ипак унаточ свим ужасним неправдама, које мора хрватски народ снашати, његови поданички осећаји грађанске верности Вашему Величанству малаксали нису.

Реке крви, коју је хрватски народ на обрану престола пролио, хисторички су сведок ове верности. У најпогибељнијим часовима за прејасну династију, хрватски је народ листом устајао, да ју одбрани против навале оних, који хоће данас, да му се намичу за учитеље лојалности и верности.

Али ако традиционална верност хрватскога народа малаксала није, премда се толико и подузело за смањити снагу нашу у вршењу дужности, које нам прирођени осећаји љубави и верности према свом краљу и отаџбини намичу, — то се за то народ наш није одрекао ни традиционалних својих права: на узпоставу граница хрватске краљевине, каква може једино и трајно и сигурно престољу Вашега Величанства чврстом подлогом служити. Знатан део њезиних земаља налази се под жезлом Вашега Величанства. Из раскиданих тих удова, сакупљених у једну целину, ускрснута на југу јака и самој себи повраћена Хрватска била би чврстом подлогом престоља; једино у таковој Хрватској могло би се подигнути морално и материјално благостање нашега народа и једино такова Хрватска може бити искреном савезницом и саме краљевине Угарске.

Величанство! Осамнаест-годишње искуство белодано доказује несносност данашњега јавнога стања не само у Хрватској већ у читавој монархији.

Несходна финанцијална управа доведе нас до руба пропасти; противсловенска струја охладнила је наше добре пређашње одношаје прама великој словенској држави, пак изазвав тиме погибељ ваљских сукоба, повећали се јавни терети, те посејало семе крајњега незадовољства међу словенска племена монархије сачињавајућа већину њезина нараштаја.

Величанство! На темељу цетинскога уговора од год. 1527. и прагматичке санкције пристоји Хрватској право самоодлуке у свим државоправним питањима. Ми тражимо да се данашње противзаконито и неправедно

ЛИСТАК.

ОГЛАСИ.

Било је тако пре 8 дана, кад дође у редакцију „Заставе“ човек, натмурен, намргођен, мислиш најрадије би зашао улицом па клао људе. Но кад му боље загледаш у очи, одмах примetиш, да је тај човек добричина и да то није његово право лице. Набацао на себе намргођености као многа девојка белила, па му не доликује.

„Е моја господо,“ поче још одма с врата, „лепо сте ви мене навели на лепак. Кажете: „добро је, јефтино је, купи,“ а ја купио. Та дабогме, како и да не купим, кад пише у „Застави“. Отрова да сте препоручили, па бих узео. Но тако је то: човек се учи памети док је жив.“

— „Изволте седите господине, па да се мирно разговарамо.“

„Већ сам васео; није ми нужде да седам, могу и постојати.“

Ал опет зато није стајао, већ поче шетати.

„Од сад кад пише на листу горе: „Застава“, петак 13. марта ни то нећу веровати, док не загледам у календар.

„Имате право. Прекване је била и у том погрешка. Стајало је на листу петак, а требало је стајати недеља. Људи смо; погрешимо“.

„Хе, хе, ал то је баш оно, што ви не треба да погрешите. Што пише у листу, треба да је свето писмо. Наопако ако и посумња когод у истинитост. Господине мој, мени треба лист, па кад га се држим, хоћу да будем умирен. Кад ми пише у ватру, а ја ћу онда у ватру; кад ми пише: напред, ја ћу напред. Ал чим ме један омане и превари, оде пријатељство“.

„Још ми никако нисте казали, шта је у ствари“.

„Шта је у ствари? Купио сам машину за вршење. У „Застави“ је стајало: „добра машина, најбоља конструкција, скоро нова, иде као намазана и шта ја знам како сте још фалили“. Да ђуто ли ме оманусте. Та да ваш новосадски Морвц уђе у машину, па да је потпалим, не би му ни коштицу изломила, а камо ли да изломи влаће“.

„Дакле у томе је ствар! А што ви господине нисте боље разгледали ствар, коју сте куповали?“

„Тако! Што нисам боље разгледао?! Ал господине мој, ја сам читао у „Застави“ тако, па се ослањам на оно, што читам. Ви треба да знате, од кога шта примате. Кад је лаж, а ви бацајте лаж напоље“.

„Дакле како ви мислите, ја сам требао најпре разгледати машину. Добро! Ал шта ћу кад се ја у томе не разумевам. Но хајде де, разуму други. За оглас сам добио форинту два, а за прегледање да платим 5. И то би могло. Но шта ћу онда кад дође зубни лекар па метне оглас да вешто вади зубе. Зар тражите од мене да му седнем, и рескирам зуб. Напослетку имам 32 зуба, и то би још ишло, ал ето био је пре оглас у „Застави“, да нека помада чисти флеке из лица. Од куд ћу уједаред да постанем пегав, те да се могу уверити, је ли помада добра или не?“

„Е кад је тако, а ви онда ако хоћете да одржите „Заставу“ чисту, не примајте огласе.“

„Онда би била „Застава“ и сувише чиста. Не би ништа писало у њој, јер без прихода од огласа не би могао излазити лист.“

„Па шта је онда?“

„Ето шта је. „Застава“ би имала бар 1000—1500 фор. већег годишњег прихода, да хоће као неки листови, да у уредничком делу, препоручује огласе. Има фабрика, трговина итд. које плате за оглас 2—3 фор. а за препоруку тог огласа у уредничком делу, дакле за 3 реда, платили би трипут толико. Једно без другог не дају. А ми никакав оглас не препоручујемо. То значи ми не узимамо одговорност, јер је не можемо узети. Сваки који хоће што да купи, нек разбере сам.“

„Та оно има ту нечег у ствари, ал опет није доста.“

„У неким случајевима одемо и даље. Онаке огласе, за које знамо у напред да су удешени за варање, не доносимо. Има неких који се хвале да могу израчунати који ће бројеви изаћи на лутрији. То знамо сигурно да иде на варање и такве огласе не доносимо. Ал кад неко продаје стару машину, па вели да је добра и јефтина то је ствар која може бити истинита. Онај који купује нек отвори очи.“

„Допустите да седнем. Видите, препоручиване су неке кашике, ножеви, чираци, неких 50 ствари, а све за неку форинту.“

„Ево како је била то ствар. Изишао оглас и неко је поручио те ствари. Послаше му за неколико форината ствари, које су вредиле двадесет. Домаћица узела да се хвали по целом комшилуку; долазиле жене из четвртог сокака те гледале чудо. За неки дан отишло је из места 50 наруџбина. Но сви ти добили су — којешта. Ни налик на ону прву пошиљку.“ „Е враг им баби! То су обешењаци!“

„Био неки оглас, препоручивао бајаги неку велику радњу, која све даје јефтино. Па шта је било? Тај није ни имао радње, него собицу. Наруџбине му стизале, а он онда куповао из других дућана покварене ствари, те шиљао. Страшно је изварао свет. А по огласу сте могли мислити, да му радња иде на четир сокака, толико је разноврсних ствари препоручивао. Кад смо дознали у чему је ствар, ми смо обуставили тај оглас. Но то је све што се могло учинити. Више не можемо.“

стање од наше отаџбине одклони и да нам се право самоодлуке поврати, јер тек онда моћи ћемо к уређењу нашега државноправнога односаја ступити.

С тога се неможемо одазвати превишњему позиву Вашега Величанства, да изаберемо одасланике за пештански сабор и делегације, и држимо, да под данашњим уставом ни један законарски рад неће моћи добрим плодом уродити, већ да ће само подржавати данашње стање, у којем нема увета ни за душевни, ни за материјални напредак нашега народа.

Ваше Величанство! Ми држимо, да је главна дужност народнога заступника казати своме Владару отворено истину, а међу осталима крепостима, које ресе Ваше Величанство, знадемо да је ова, да Ваше Величанство радо истину слуша.

Нацртав тиме према нашем најбољем једнодушном познању право стање краљевине ове, држимо, да смо се најбоље одужили оданости нашој напрам Вашему Величанству као и превишњим интенцијама, за које држимо, да их Ваше Величанство гаји напрам своме толи верноме народу хрватском.

Бог поживи Ваше Величанство!

Еразмо Барчић с. р., др. Анте Старчевић с. р., Драгутин пл. Писачић с. р., Андрија Валушник с. р., Никола Туркаљ с. р., Ђуро Јакчин с. р., Ђуро барун Рукавина с. р., Фран Фолнеговић с. р., Максо Лончаревић с. р., др. Иван Бањавчић с. р., Милан Павловић с. р., др. Јосип Франк с. р.

* * *

Адреса умерене опозиције.

Добили смо адресу умерене опозиције те доносимо њена најглавнија места.

Ваше ц. и кр. апостолско Величанство!

Нека нам буде дозвољено изјавити оном искреношћу, којом се је вазда према своме краљу одликовао верни хрватско-српски народ краљевине Далмације, Хрватске и Славоније, како нас обузимље оправдана бојазан, да ли ће се уз најревније настојање овога сабора моћи испунити очинске намере Вашег Величанства напрам овој вазда верној краљевини, те хоће ли жељним успехом овенчана бити она позорност и брига наша, коју на милостив позив Вашега Величанства канимо посветити свима важним питањима спадајући у делокруг нашега законског рада.

Данашњи управни организам, не тражи свога задатка у потпори културнога развитка народа, извргао жалибоже у једнострано промицање политичкога страначкога живота.

Посљедице оваковога положаја постају сваким даном све то видљивије, постојећи управни организам не бави се својом правом задаћом око добре управе; а што је најгоре, он не може подносити ни најбитнијих услова уставнога живота као што су: независност судаца, слобода штампе, слобода састајања и удруживања и слобода избора.

Ваше Величанство! Кад је наш народ обновио, не његовом кривицом, раскинути савез с краљевином Угарском, очекивао је, да ће она нашу домовину у истину сматрати својом савезницом, надао се уставној слободи и материјалном благостању, те је за стално држао, да ће се свестним и тачним обдржавањем свих установа државноправнога уговора с једне и друге стране, обострана корист и искреност савеза међу једном и другом краљевином од дана до дана све то више показивати. Ово очекивање и ова нада не испунише се, јер се проведба нагодбенога закона све то више удаљавала од његова и слова и духа, а у извађању тога темељнога закона увукле се толике повреде, да се у народној свести морадоше узбудити бојазни и сумње о сталности јавних односаја наше отаџбине, о неповредивости узакоњених права и уставних уредаба.

Главни извор свима овим повредама државнога темељнога закона, које достигоше свој врхунац г. 1883. у протузаконитој обустави устава и целом обсегу Хрватске и Славоније, јест, **што влада и сабор краљевине Угарске настоје државну заједницу**, коју по §. 1. зак. чл. I. год. 1868. с њом саставља краљевина Далмација, Хрватска и Славонија, **преобразити у јединствену државу угарску с премоћи мађарскога племена.**

Овој мисли за вољу ње долази у државним списима и уговорима нигде до свога законитога израза државна заједница краљевине Далмације, Хрватске и Славоније с краљевином Угарском.

Овој мисли јединствене угарске државе имала би надаље подлећи политичка и народна индивидуалност наше отаџбине, којој је као посебној територији и политичком народу нагодбеним законом признана и зајамчена народна и државна њезина осебност; овој мисли за вољу имао би проти јасној установи §. 57. нагодбенога закона престати хрватски језик бити једино службеним и пословним језиком код заједничких области у обсегу Хрватске и Славоније, те исти положај уступити и језику мађарском као државном; њој за вољу одстраниће се у наточ §. 46. нагоде многи иначе струковно способни али мађарском језику невешти синови ове земље те место њих поставише и свеудиљ постављају органи не познавајући ни језика ни закона земље, ни људи ни обичаја народа; погледом на ту мисао претворени су у пуке преводне уреде хрватско-славонски одсеци код заједничке хрватско-угарске владе, путем којих би она у духу постојеће државне заједнице имала расправљати заједничке послове, односеће се на Хрватску и Славонију.

Хрватско-угарски сабор и влада, вођени овом мисли и на пољу народно-господарском и финанцијалном, употребљују изворе укупне хрватско-угарске државе мало не једино у прилог саме краљевине Угарске, а наша домовина постаје деоницом тих извора само у толико, у колико се њезини интереси даду у склад довести с оном мисли. Као што код општина, тако и код трговине и промета одлучује угарска државна мисао.

Обзиром на то, што с једне стране пренаведене повреде нагодбенога закона још увек трају, а од времена од када су прекинути договори краљевинских одбора прошлога хрватскога и угарскога сабора све до данас у погледу правилне извршбе нагодбеног закона у ниједном се погледу од стране Угарске није показао буди какав обрат на боље, дочим је с друге стране од најпрече нужде, да се таквим силним и битним повредама поремећени државноправни положај ове Вашему Величанству вазда верне краљевине чим пре успостави у оно стање и онако изведе, како то одговара нагодбеном закону као међу два равноправна фактора склопљеном двострано обвезном уговору, — утиче се овај вазда верни сабор краљевине Далмације, Хрватске и Славоније под окриље Вашега Величанства као врховног заштититеља права и закона у тој нади, да ће се не само све ове повреде, него и саме помутње прописаним путем и начином одстранити, а чистоћа нагоде на обострану корист извести, те да ће после тога ова краљевина посестрими краљевини Угарској наћи савезника вољна штовати и чувати сва права, зајамчена нагодбеним законом.

„А баш не би могао лист постојати без огласа?“

„Не би! Не би зато, што то доноси известне приходе, а не би ни за то, што свет хоће да види у листу огласе. Треба му. У осталом има и солидних огласа.“

„Знате, видим да имате и ви право. Оно није да сам ја то увидио сад. Видио сам ја то одмах, ал од куд би било зло, да није човек ожењен. Кажем ја жени: „Море жено нису криви уредници. Од куд ће они стајати добри за оно што препоручују други. Не могу људи ваљда улазити у сваку машину.“ Ајак! Жена вели: „Они су у договору с тима што пишу лажљиве огласе. Знају они врло добро да то иде на превару.“ И тако ми је чантрала, чантрала, док ме није побунила. Е мој господине не треба слушати жену. Њима је све неправо; њима је сваки крив. Ето како би се сада ја осрамотио да није било ње. Него неће она мене више набрађивати . . . Знаћу јој ја доскочити. А лепо сам ја знао, кажем вам, одмах сам ја знао, да то с огласима није ваша ствар, нит ваша одговорност. Дабогме, дабогме.“

Још смо мало говорили о женама, (добро ће бити да ја то овде не износим), па се онда лепо растадосмо. При растанку рече ми мој нови познаник ово:

„Све је лепо, морам рећи да ме умиристе, али верујте добро би било, кад би ви то о тим огласима написали, да и други знају како стоји. Јер ви'те, ми узмемо „Заставу“ па је прочитамо од краја до на крај, и онда штогод пише унутра, то је написано. Нема ту никакве сумње да сме фалити и једна реч. Ако ће неко огласити ма шта, ми за све то кажемо: Пише „Застава.“ И онда је пункт, нема више речи.“

Обрекао сам да ћу му учинити по вољи и написати. И ево — учинио сам.

Писмо из Србије.

Доста времена протече, од када министар финансије стави забрану на имање бив. мин. фин. Вукашина Петровића. Тај енергични поступак бијаше сама народна мисао. Вујић је с тиме осигурао народно пријатељство за вечита времена.

Но има једна појава која дави читалачку публику! До душе не нашу, с ове стране Саве и Дунава, али вас — зацело. А ствар је веома проста.

Ево у чему је ствар.

Српско овострано новинарство муком мучи о тој судбоносној појави, осим „Одјека“!!?

Мучање је поново са свим по нужди, и баш ми је то намера, да га објасним, иначе би млоги морао с правом замерити, а нарочито „Н. Б. Дневнику,“ који је и кроз најбурнија времена насилне напредњачке владавине, пуштао по коју искру истине.

Ствар је у овоме.

Браћа Петровић, пошто су смакли милионе динара народног добра, труде се свакојако, да га и одрже. До душе „отето проклето,“ ама то нема у чивутском талмуду. Тога ради, они су све учинили, да би угушили глас сиротни српски новинара, а то им је било од по муке; покрали милионе, да распу хиљаде! Ситница. Ови новчано „обавежу“ .... и „Н. Б. Дневнику.“ Један од браће Петровића, надајући се том колачу, жирирао је меницу задрузи штамparника од 6.000 динара, те ју је обавезао да ни речи о тој браћи говорити не смеју, иначе — секвестар радње! Помислите, тог чивутског угурсузлука!

Па ни то не би доста, но је лицем Вукашин донео у уредништво „Н. Б. Дневника“ чланак „Пруга Смедерево-В. Плана,“ као одбрану од Вујићева „напада“, па је изриком тражио, да чланак изађе са „ми“ од стране уредништва, и да се један од глав. сарадника О. Г. није одупро, припретивши оставком, доиста Чива умало не продре, и не обрука онако часне људе и поштене руке, које се вечито налазаху на бранику срп. народа. Чланак, дакле, изађе са „ја,“ као допис.

Овај не чувени марифетлук српских Чивута толико је дирнуо неколико искрени патриота, да су се решили, пошто по то: ослободити задругу овог чивутског октапода, и један је успео наћи једног Србина, који је се решио ишчупати задругу из чивутских руку, и тиме одрешити руке радницима „Н. Б. Дневника.“

И као што сам поуздано дознао, човек је предложио своју патриотску услугу ком треба али — на велико чудо свију нас — изгледа као да —није примљена. Ко је узео грех на своју душу — не знамо, али ћемо посигурно дознати.

Узгред буди речено, са задовољством јављам вам, да је у ствари „Вујић-Вукашин“ јавно мњење одсудно за г. Вујића, и њему свакога дана лете депеше из унутрашњости, које му честитају и које га храбре да издржи, и ми се потпуно надамо, да ће он и јуначки издурати, и ако му браћа Петровићи прете свачим.

Noli me tangere.

Политички преглед.

Српска железница и њена веза са Солуном. По налогу г. министра спољних послова предао је последњих дана посланик српски у Цариграду ноту отоманској порти, захтевајући, да се у што краћем року учине са турске стране нужне припреме, како би се саграђена линија Врања-Солун што скорије предала саобраћају. Овај захтев српске владе основан је на конвенцији о железничким везама од 9. маја 1883. године, која је, као што је познато, закључена између Србије, Аустро-Угарске, Турске и Бугарске. По тој конвенцији обвезале су се државе уговорнице, да до 15. октобра 1886. саграде, вежу и предаду саобраћају железничке пруге, које су у другим чланцима те конвенције предвиђене, како би се тога дана могао отворити међународни саобраћај на свима линијама. Као што је познато, Србија је до одређеног рока саградила све своје линије. То је Србију стало новчаних жртава, а што је најгоре, српска железничка пруга неће се рентирати све донде, док српска железница не добије свезе са Солуном, те не постане пут, којом иде светска западна железница на исток. Зато се и жури Србији. „Нова Уставност“ пропраћа најновији корак српске владе овим речима: „Неоспорно је, да је краљевска влада овим захтевом својим заузела положај, који јој налажу интереси земље, и да ће у том обзиру наићи на опште одобравање. Јер као год што Европа није Србију питала, може ли она и на који начин испунити примљене обавезе, тако се ни Србије не ће и не може тицати, како то порта мисли извршити“.

Оружање бугарско. Новине јављају да принц Кобург хоће баш озбиљно да се побије са сваким, ко му напослетку не попусти. То се види из тога, што он преговара са једном енглеском фабриком, због пушака репетирки, којима мисли наоружати бугарску војску. Осим тога је већ унапред уговорио са једном бечком фирмом о набавци коња за војску. За сад је удешено за 800 коња, а 200 је отишло данас из Штулвајзенбурга у Турн-Северин. Сутра ће ићи други транспорт. Један бугарски мајор и два бугарска лајтнанта баве се у Штулвајзенбургу да надзиравају пошиљке.

Мантов, префект вароши Рушчука, познати бугарски крволок, који је убијао и мучио опозиционаре, а на кога су неки емигранти пуцали, сметнут је са звања. Он је увредио немачког конзула, те је Немачка тражила задовољења од Бугарске и тако је сметнут.

„Гроф од Париза“, орлеански претендент на француски престо, издао је ово дана манимест на француски народ. У том манифесту хвали монархију и мисли да њега треба да изаберу Французи на француски престо и то путем општег гласања. Манифест је дугачак, па је на многим местима конзервативан, на неким либерален, а местимице демократичан. Удешен је тако, да свака партија нађе по нечег у њему, што би јој се могло допасти. Но гроф од Париза заборавио је, да у таквом манифесту мора наћи свака партија и оно, што јој се не допада. Манифест грофа неће узети нико одвише озбиљно.

Троједнички сабор. 3. тек. месеца говорио је у троједничком сабору др. А. Старчевић, он истиче најпре, да је адресу мањине само на молбу пријатеља подписао, али да ју сматра сувишном, јер зна да неће бити примљена, па и кад би била, да не би ништа користило. Говори о стању у монархији, који се већ не може поправити него само сломити, што ће ваљда „други“ учинити, дочим су домаћи областници то стање створили. У адресама треба да се говори искрено, или да се ћути; он увиђа, да је потоње за сада боље. Даље доказује, да су се изјаве верности и оданости према монарсима преживеле у средњем веку. Такве изјаве немају вредности, јер се данас већ немогу претворити у чине, који би одлучно користили влади. У опште наше ма какве изјаве нису уједно праве изјаве целога народа.

Председник г. Хрват после говора Старчевића констатује, да је говорник тако говорио, да није могао на његове поједине изреке примећбе стављати, али је ипак добро схватио смер целога гозора, на сматра за своју дужност изјавити, да свеколико пучанство Хрватске и Славоније не само осећа неограничену привреженост прама превишњој династији, него да је свагда спремно за ту династију и свој живот и свој иметак жртвовати, као и за обрану својих народних права.

Скупштина „Матице Српске“.

Годишњи извештај управнога одбора о своме раду.

(Свршетак.)

Према одлуци скупштинској издан је позив ради примања повереништва матичиног, и постављени су у главним местима српским повереници, којима је задатак да набављају чланове за „Матицу“ и да потпомажу „Матицу“ у растуривању књига. Од тих повереника показали су до сад велику ревност: Васа Николајевић, одветник и кр. јавни бележник у Иригу, који је скупио 8 чланова, прота Јован Борота и Милан Поповић у Ст Бечеју, који су скупили 17 чланова.

Да би се воља на уписивање за чланове матичине што више подстакла, одлучено је, да се сваком члану поклоне све књиге, које се издају из задужбине Петра Коњевића, а тако исто и сви стари „Летописи“, ако их ко од чланова устражи, али да за шиљање њихово плати поштарину.

Књижара Браће М. Поповића поднела је понуду, да је готова на свој трошак примити штампање, артију, повез и растуривање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњевића, ако јој се бесплатно уступе рукописи одобрени од књижевног одбора. Према тој понуди позване су и остале српске штампарије у месту, и књижара Луке Јоцића и друга му, да и оне у том погледу поднесу своје понуде, како би се могла примити она, која ће и по ово друштво и по растуривање тих књига бити њој пробитачнија.

Диплома за чланове матичине зготовљена је и разаслаће се свима члановима, који су исплатили целу чланарину. Диплома матичина представља нам храм просвете у стилу источном, богато урешен старом српском орнаментиком. Над храмом тим блиста се символ матичин: кошница, у коју улећу вредне челе радилице, а са рада њихова просијава светлост. Кошницу ту облеђу два анђелка, пружајући радницима матичиним палмову грану у обележје духовног мира и лавров венац у обележје најлепше награде. Над кошницом трепти год. 1826. када је „Матица“ основана. У врх храма просвете на дипломи је лик св. Саве где десницом благосиља, оне, који раде на књижевном пољу на просвети, и оне, који родољубивим прилозима потпомажу тај рад. Као главни представници књижевнога рада на дипломи су у попрсјама: Доситије и Вук, а ниже њих символишу нам женски и дечији ликови цели матичине: књижевност и уметност.

Као људе за оснивање и напредовање „Матице“, највише заслужне, видимо ту у ликовима: Јована Хаџића-Светића, Саву Текелију, Тошу Павловића и дра Јована Суботића, четири станца камена, на којима почива рад матичин. Два лава на постољу дипломе казују нам, да рад наш на просвети и уметности треба да је срчан и истрајан, а орао што лебди над тим лавовима чисто нас позивље да радом својим хитамо у напред, те да узлетимо у вис, где се оно блиста сјајна светлост у врх просветног храма. У сред дипломе шири се светла труба са рубом на српски начин удешеним. Ту ће бити уписано родољубиво име свакога који је постао чланом „Матице Српске“, било са свога рада на књижевном пољу, било са родољубивог новчаног прилога у корист цели „Матице Српске“.

У смислу одлуке скупштинске, штампани су у једној књижици: „Рад и именик „Матице Српске“ год. 1886.“ У тој књижици налази се рад прошле главне скупштине, имена чланова и приложника „Матице Српске“ по местима и азбучном реду; почасни чланови и чланови књижевног одељења и по-

вереници „Матице Српске“. Књижица та разаслана је свима члановима матичиним.

Управни одбор имао је за прошлу годину дванаест седница.

То је у главноме рад управнога одбора за годину дана, а о правном, рачунском и другом пословању подносе се скупштини посебни извештаји, а тако исто и засебни предлози.

ДОПИСИ.

Вршац 1. септембра. У недељу 30. авг. приредило је наше певачко друштво своју 79. редовну беседу са следећим распоредом: 1. Одломак из „Терлајићеве“ песме за мешовити збор од Толингера, отпевало је друштво доста складно. 2. „Все мине“ двопев од Јенка, певала су г.г. Бранко Врговић и Коста Панић врло дивно; но неможемо а да замеримо оном који је састављао програм, што је у опште ова песма и ушла у програм, ми смо ову песму од три године овамо слушали по кафанама, па и по сокаку, па држимо да је абсурдум певати оно на беседи, што и деца већ сокаком певају 3. „Лаку ноћ“ за три женска гласа од К. Бендла, певао је женски лик на опште задовољство. И ову смо песму већ слушали, зар нема ништа новије? 4. „Песма“ из „Лукреције Борџије“ са талијанским текстом певала је гђца Ирма Савић тако дивно и са осећањем да је занела слушаоце, на опште захтевање одпевала је по други пут „Растанак“ од Маринковића са истом сигурношћу и ефектом као и прву. Гђца Савић свршила је са отликом 4 разреда певачке школе у Прагу, па није ни чудо што нас је занела њеним певањем. 5. „На стражи“ за мушки квартет и соло од Зајца, певали гг. Кока и Бранко Врговић, Коста Панић, Ђока Миљковић и соло партију Сава Томић. Да се ова песма допала, сведочи оно урнебеско живили и наново, и ова је песма двапут отпевана. 6. „Четворка“ из руских нар. песама за 4 мушка гласа од Направника, отпевао је мушки збор доста складно.

За овим је отпочела игранка, која је трајала до 3 сата. Но једну замерку г.г. редарима: Зашто није отворена игранка са гајдашким колом? та то је до јако увек било.

Неможемо а да не споменемо ради курјозума. једну сцену, која се за време самога програма десила. Један од господе донео је у салу „новине“ и читао је исте баш за време певања гђице Савићеве. Ово се зацело није до данас нигде десило, већ само код нас у Вршцу. Незнамо, шта је дотични тиме хтео, дал није фумигирао песму, јал је хтео, да се публика увери о његовој научности!?

У четвртак 26. авг. обављен је избор проте за вршачки протопопијат, и том је приликом прописану већину добио г. Ђ. Вукашиновић, досадањи почасни прота вршачки. **Срб.**

— *μ.* **Брод на Сави.** (Срп. певачко друштво. — Позоришна представа.) Одавна већ не добисте одовуд ни речце, а заиста би се имало доста писати. То ме наведе, те се латих пера, да вам нешто о нашим стварима саопштим, да изнесем пред ширу публику две радосне појаве у месту овом. — Ове године, наиме, основало се овде заузимањем српских родољуба српско црквено певачко друштво и за ово кратко време показало је лепа успеха. Већ од Ускрса амо пева ово певачко друштво при празницима у цркви и тиме увеличава богослужење, а кани се учити и световних песама, па да о св. Сави приреди беседу. Замисао ова заиста је дивна, а до наших је родољуба, да се и оствари. Друштво има израђена правила, која ће се послати на потврду. Наша певачка друштва учинила би добро дело, кад би ово најмлађе нам певачко друштво потпомогла српским композицијама.

Читаоцима цењене „Заставе“ биће познато, да у Броду постоји дилетантско позоришно друштво, које је већ више представа дало, а у цели, да од чистог прихода припомогне грађењу варошке болнице и другим добротворним циљима. То друштво давало је ових дана опет представу, по овај пар је већ пошло корак даље: досад су наиме давана мања и лакша комађа, а сад се упустило у приказ тежег и већег комада. 7. септембра по новом календару представљали су наши глумци: „Ај људи што се не жените“ и то с врло повољним успехом. Сваки, који је чуо, да ће се тако велик комад давати, у себи је стрепио, да наши глумци то неће моћи извести, па да ће им се усљед тога убити воља за даљи рад, но они осветлаше себи образ, а свет оде задовољан свом дому. О комаду самом не треба ми говорити, јер је нашем свету добро познат. Он нема бог зна какве вредности, ал има доста лепих слика из живота. Рећи ћемо коју више о самој представи. Све улоге беху добро подељене и још боље изведене. Мужа под папучом (Јагодића) приказао је г. Волфшиц изврсно; гђица Дејановића (Мара) била је на свом месту. Исто је тако лепо играла гђица Капетановићева, штета само што јој је улога (Савка) била малена. Својом лепом игром одликовала се гђица Ана Трумићева (Милева); но највише је занела публику млада Српкиња гђица А. Поханова (Јованка), која је своју наивну ролу тако извела, да је ни права глумица не би боље. Познате две карикатуре: Митубарићку и ћерку јој Даринку извеле су гђице К. Малинова и К. Димовићева на опште задовољство. Од мушких се нарочито истакао г. Пахапи (Луткић). Добро су извели своје роле: Максића г. Лукић, Славнића г. О. Поповић, озбиљног дра Петковића г. Младеновић, Звекића г. Ваничек, Кату собарицу гђица Шнајдерова и Јована слугу г. Марац. У опште цела представа текла је складно, и ми можемо нашим глумцима само честитати. Као што чујемо, биће ове зиме опет читав низ представа, и тако ће на добротворну цел леп новац пасти.

Народна просвета.

Општа скупштина савеза хрватских учитељских друштава.

1. тек. мсца пре подне одржана је у свеучилиштној згради у Загребу прва седница изванредне опште и главне скупштине „Савеза хрватских учитељских друштава.“

Седницу је отворио председник г. Иван Филиповић у 10 сати пре подне, који срдачним говором поздрави скупштинаре ал ипак пожали, што их се није сакупило више (сабрало их се преко осамдесет), приметив одмах, да ће томе бити криви разлози финанцијалне нарави, а нипошто можда то, канда је у учитељству малаксала љубав за рад, и мар за напредак заједнице.

Поздрави појединих корпорација и часника примљени су живахним одобравањем. После тих формалности прешло се је на расправу заданога питања: „Врши ли данашња пучка школа узгојну задаћу; ако неврши подпуно, како би се могао њезин рад и у том правцу усавршити.“ Извешћује г. Људевит Дворниковић, који разправивши задану тему са свих страна с довољном темељитошћу, предлаже обзиром на питање следеће резолуције:

I. Данашња пучка школа не врши и у садањем своме стању, неможе никако подпуно свршити своје изгојне задаће.

II. Да пучка школа буде могла вршити своју узгојну задаћу, требало би: а) Трајање школског поласка продужити и строго гледати, да се установе о поласку врше. б) Одстранити све ванске запреке, које преч е сада развој школском раду, коли гледом на школу саму, толи гледом на учитеља. в) Домаћи узгој морао би бити увек тако удешен, да не долази никада у опреку са школским. г) Учитељ нека увек свуколику обуку схваћа и удешње као средство узгоју. д) Према томе нека учитељ свим маром прати развој рационалне педагогије и служи се њезиним резултатима.

III. Пучкој се школи не може наметнути одговорност за сав узгој народа, пошто иза њезина рада поступају многи други фактори, који не стоје с пучком школом ни у каквој свези.

Председник предлаже да се генерална дебата изпусти, па да се преко ње пређе одмах на специјалну, но скупштина забаци тај предлог, те прихвати генералну расправу о овом питању. Расправу отвара г. Кнежевић, формулира известитељево питање мало друкчије и предлаже дванаест резолуција.

Г. Кирин мисли, да врши данашња школа своју задаћу, усупрот неким запрекама, па према томе модификује и питање и резолуције. Г. Марковац подупире резолуције известитељеве. Г. Божић предлаже другчије резолуције. Г. Ткалац слаже се у главном с г. Кирином али предлаже опет нове резолуције. Г. Трстењак говори уз велико одобравање скупштине о општим запрекама школског правилног узгоја, о својствима учитеља и др. те долази до закључка, да школа данас у истину не може подпуно вршити своју узгојну задаћу, те подупире резолуције известитељеве. Гђица Јамбришакова плаидира за исте резолуције. Напокон известитељ г. Дворниковић обазире се на све предговорнике, те још једном заговара своје резолуције.

Прелази се на специјалну дебату. Све су резолуције примљене с неким незнатним променама.

(Други дан.)

Пошто је председник г. Иван Филиповић отворио скупштину, прочитао се је записник о јучерањој општој скупштини, који је оверовљен. После неколико примедаба г. председника о раду централном савезног одбора, а нарочито о раду у пословима лутрије, прелази се на детаљније извешће, које чита г. Кутен и у којем се свом опширношћу говори понајвише о пословима лутрије. За тим се чита извешће ревизионог одбора, који је све рачуне за прошлу годину пронашао у реду.

Благајник г. Ирголић чита извешће о новчаном стању средишњих одбора учитељских друштава, о хрв. учитељском дому, те о стању лутрије. По том извешћу био је приход савеза ове године 103·28 фор., а расход 128 фор. 12 новч., по том је мањак од 24·84, који ће се ипак до конца ове године покрити. За градњу хрв. учитељског дома обећало је 977 приносника, да ће уплатити 23.956 фор. 80 новч., а од тога је плаћено до 12. септембра 10.698 фор. 29 новч. Од тога је потрошено на разне потребе 309·17, дакле остаје чиста прихода 10.389 фор. 12 новч.

Од срећака за лутрију у корист учитељског дома продано је до 12. септембра за 6.561 фор. 26 новч., а издало се је за лутрију 2.693 фор. 70 новч., па по том досада је чиста добитка од срећака 3.867 фор. 56 новч. Укупна је готовина за учитељски дом 14.256 фор. 68 новч. К томе је сигурна прихода од педагогијског збора 4.600 фор., од учитељске задруге 1.400 фор., затим осигурана зајма од педагогијског збора 10.000 фор., и учитељске задруге 20.000 фор.; укупно је дакле осигурано новца за градњу дома 50.256 фор. 68 новч., а ако приносници уплате обећане приносе у износу од 15.956 фор., онда ће порастити свота за градњу дома на 66.212 фор. 68 новч.

Бирају се у ревизиони одбор за испитавање овогодишњих рачуна г.г. Дежелић, Клобучарић и Цунић.

Председник апелује на чланове топлим речима, да се заузму за разпачавање срећака и да по могућности набаве и припошаљу згодитака мање вредности.

Читају се неколико поздравни брзојава. Око $11^1/_2$ сати исцрпљен је дневни ред, те је председник дозволио учитељу госп. Марковцу, да објасни своје ново рачунало, а затим је закључио скупштину.

Вести из места и са стране.

Споменица стогодишњице Вука Караџића. Као што нам из Загреба на сигурно јављају, загребачка фирма „Кочонда и Николић“ спремају врло лепу слику у спомен стогодишњице Вука Караџића. Слика је Кикерчева, а представља Вука Караџића. Један део од чисте хасне одредила је горња фирма на подизање споменика Вуку Караџићу. Споменица ће отприлике бити за три недеље готова, а кад је будемо добили, проговорићемо о њој више.

† **Словачки родољуб.** Ово дана умро је др. О. Михајло Мудроњ, познати вођа словачке народне странке. Он је основао „Словачку Матицу“ а највише се њему има приписати, што је основана била и словачка гимназија. Покојник је био веома образован човек и велики карактер. Оставио је за собом три сина. Лака му црна земља.

Пожар у Србији. Јављају београдским листовима из Лесковца, да се 29. пр. м. по подне појавио пожар у селу Турковцу, срезу лесковачком округу нишком. Том приликом изгорело је до 50 кућа, неколико амбарова са житом, кошева са кукурузом, конопља и сва сточна рана. Штета је врло велика, а међу тим било је и људских жртава. Како је ватра произашла није познато.

Прашка „Политика“ слави двадесет-петогодишњицу свога опстанка. Нашем свету је тај лист и сувише добро познат, нарочито из старијих времена, од пре 10 година. У новије доба „Политика“ је јако попустила, бар је јако занемарила словенске интересе.

† **Фридрих Т. Фишер.** (Vischer) чувени књижевник и песник немачки умр'о је у Гмундену у 80. години живота. Нарочито као естетичар и песник стекао је Фишер себи најлепша гласа у светској књижевности.

Ширење неморала по Босни и Херцеговини. Пишу из Мостара „Н. Л.“: „Како већ знате, мађарске и немачке племениташице отворише овде четири велика неморална завода, изузимајући друге мање и приватне, по главним улицама, те стадоше натицати се сисајући од бедног и неискусног народа крваво стечене гроше. — Од тих завода тако звана „Мавена лампа“ (где су вештачки извађали комаде из опере „Марта“), била је привилегирана, те је на огорчење народа и срамоту града, стајала код градске школе, на „Средњој улици“. Тужбе остале су безуспешне, ради споменуте привилегије. Али усљед разних тужба и нереда, што су се збивали прошлог месеца, окружни суд дао је затворити „Мавену лампу“ и племениташице отправити у њихову домовину, у Немачку и Мађарску. Пригодом затвора, наравно било је доста плача и кукања. Него ова одредба власти не би имала остати осамљена.

Реформатски владика Сас у Румунији. Колошварски владика Сас отишао је у Румунију да надгледа тамо реформатске цркве. Међутим румунска је влада наредила свима начелницима, нека допусте мађарском владици да придикује по црквама, али нека му не допусте да држи говоре иначе. Начелници су свугди дочекали владику и рекли му то. Но владика је поред свег тог говорио у Букурешту на железничкој станици и због тога га је префект букурештски тако рећи изгрдио. Неке будапештанске новине траже да наша влада набави задовољштине увређеном владици, али то ће тешко ићи, јер се владика огрешио о изричну наредбу власти. Има их и таквих, који би хтели да Аустро-Угарска одмах огласи због тога рат Румунији.

Сибирска куга. „Виленски Весник“, који излази у Варшави доноси невероватну вест, да је у варошици Сморгони у вилнанском округу букнула сибирска куга, да су многи од ње умрли и да је та болест узела већ заражљив карактер. — Ова вест треба још да се потврди.

Убијство у Сент-Андрији. Румљанин Себастијан Јанковић, 36 година стар, био је у Сент-Андрији у радњи код једног касапина. Пре 8 дана отишао је у бирт и није се вратио. Његов мајстор га је тражио већ идућег дана али без успешно. Међутим су нашли код Дунава Јанковићеве хаљине, раздеране, а у њима не беше ни сата, ни новаца. Мислило се испрва, да су Јанковића напали зли људи, попљачкали га, па га бацили у Дунав. Доцније су нашли Јанковићеву лешину у Дунаву. Полицајни кругови мисле, да Јанковића није нико попљачкао ни злостављао; него да се он купао, удавио се, па да су тек доцније неки попљачкали његове хаљине. Случај још није растумачен.

Бој са Циганима. Пишу из Тамишграда: Између Падеа и Беодре настанила се једна чета наоружаних Цигана, те је крала. Тако дођоше Цигани у једно сеоце, те попљачкаше једног газду. Газда се подиже, сазва комшије, те почеше вијати Цигане. Цигани почеше пуцати, сељани такође и тако је дошло до читавог боја. Сељани почеше из кућа да пуцају на Цигане, и Цигани почеше узмицати из села. Но жандари из Беодре чују пуцање, и њих 20 опколе село. Цигани тада побегоше у оближњи кукуруз. И сад поче читава хајка. Жандари и сељани опколише кукуруз а Цигани се повукоше из кукуруза у суву трску. Ту их пису гонили, него са више страна запале трску. Трска је букнула као барут и Цигани се пожурише да изађу из ње и да се предаду, јер би били погорели. Предало их се њих 18. Сад су у затвору код тамишградског суда.

Американска реклама. Докле су Американци дотерали са рекламама, показаће ово. Један американски лист јавља: и „Капетан Уиљан Кракзон и инжињер Филип Метрокинс имали су да се дуелишу. Последњи је бирао оружје и он је изабрао — динамит. Одређеног дана изјутра врло рано изашли су дуеланти на одређено место, поневши са собом по пет динамитских патрона. Сведоци су се попели на дрвеће и дуел је отпочео. Прва два патрона не учинише ништа; али експлозија трећег била је страшна, страховита! Сведоци брзо сиђоше. Кракзон је просто био самлевен у кашу а Метрокинс је био са земље — ишчезнуо... Све што се још од дуеланата нашло, то су биле њихове чизме, које су остале неповређене. Чизме су фабрикат фирме Х... и комп. Сведоци су по том изјавили, да је части дата потпуна сатисфакција.“

Учтиви разбојници. Дне 6. о. м. дођоше шест разбојника у двориште попа Покомандија у Вечу. Нашавши ту кочијаша попретише му, да ће га убити ако би дигао вику а затим га одведоше у попин стан. Попу поздравише са: Слуге покорни, господине попо, а затим рекоше да га неће убити, већ су само дошли, што знаду, да је Покоманди већ 26 година поп у Вечу, а као старцу од 72 године јамачно му је преостало штогод новаца. Попа одговори, да има само неколико форинта, на што га један од разбојника удари по глави тако, да се је срушио на земљу, остали пак претраживаху стан дотле, док нису најпосле нашли на једном месту 300 фор., а на другом 12 форината скривених новаца. Затим дадоше донети из подрума вина, позваше сву кућну чељад, те почеше весело пити. Попина нећакиња морала је сваки пут из флаше прва пити. Пошто су се поднапили, погледа разбојнички четовођа на свој златан сат, па како је већ било касно, крену друштво даље. На одласку однесоше попи још и два зимска капута, а затим се оспростише с њим опет са: Ваше најпокорније слуге! Сремски судац дао је тражити разбојнике на све стране, но за сада без успеха.

Чивутски швиндлери. Чивутин Сон Леополд хаузирер из Арада, баталио је хаузирерски занат, те се дао у — просијаке, ал оне фине швиндлере просијаке. Направио је лажну сведоџбу, којом општина Нађ-Салок тобоже сведочи да је Сон Леополд погорео, да је од богаташа постао просијак и т. д. С том сведоџбом ишао је по првим пештанским кућама и напросио до 2000 фор. Сад га је полиција ухватила и затворила. — Ево још један случај чивутског швиндлерства у новом Јерусалиму чивутском у Пешти. Три чивучета створише „дружину за варање.“ Дружина је красно одговарала свом задатку, а често је, промене ради, употребљавана и крађа уз превару. Сад су и њих уапсили.

Леп век. У Хаги живи трговац од 113 година, а изгледа још држећи, не би нико рекао, да му има више од 70 година. Осећа се добро и ради у трговини. Има жену од 93 године.

Најновије вести.

— Из Цариграда јављају, да је турска влада примила на повољно знање српску ноту и да је обећала, да ће се жељезничка веза Врања-Солун што пре васпоставити, па ма Бугарска и не одговорила својим обавезама.

— Из Загреба јављају, да је заступник Туркаљ као војнички часник у миру позват пред војни суд зато, што је потписао адресу странке права.

— У Бугарској је заведена новинарска цензура.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 5. септембра у вече.)

Загреб. У сабору данас су изабрани изасланици у угарски сабор, а за тим сабор до 7. новембра п. н. одгођен.

Трговина.

= **Нови Сад**, 5. (17.) септембра. На крају овонедељнога житарскога рада у Будимпешти је цена шеници у паду зауставила се, и покрај промета знатног, одобрена је од стране млинова и спекулације подпуна дневна цена. Посао је са осталим зрнима незнатан. Кукуруз се чврсто држи, зоби се не тражи ординар јечам нема купаца. Финија роба се тражи цена напредна.

На нашој пијаци су одржане старе цене сваком зрну. Шеница 6 ф. 10 н. 6 ф. 30 н. Наполица 5—5 ф. 10 н. Зоб 4 ф. 30—40 н. Јечам 4 ф. 20 до 30 н. Стари кукуруз 5 ф. 20—30 н. Нов кукуруз некруњен 2 ф. 40—50 н. Све од 100 кгр.

Брашно се у великим количинама израђује те и одноша. Данас су цене ове:

Број	0	1	2	3	4	5
ф.	14·60	14·20	13·80	13·40	13·—	12·60
	6	7	8	8½	8¾	9
	11·60	10·80	9·80	8·60	6·60	5·60

Хлебно I. 7 ф. 80 н. II. 7 ф. Грис. А. 15 ф. Б. 15 ф. В. орд. 14 ф. Мекиње ситне 3 ф. 40. крупне 3 ф. 20 н. од 100 кгр. Све осим мекиња са џаком заједно а, постављено у кућу, на паробродску и жељезничку станицу. (Парни млин В. Фајта.)

На осталим нашим пијацама покрај слабе продаје — цене су без промене.

Време променљиво облачно. Вода у Дунаву у малом надолажењу.

*

У **Будимпешти** 4. (16.) септембра. Житарска радња. Шеница довољно нуђена, воља за куповање добра, тенденција чврста; цене су се одржале. Плаћана шеница потиска тешка 82. кгр. 6 ф. 95 н. 81.5 6 ф. 90 н. 81. 6 ф. 90 н. 80. 6 ф. 85 н. (најскупље је плаћана једна партија 81.5 по 7 ф.) Пештанска 80.3 6 ф. 85 н. 80. 6 ф. 80 н. Бечејска 2800 м. ц. 80.3 6 ф. 90 н. 2700 м. ц. 78. 6 ф. 95 н. Кањишка 73.5 по 7 ф. Бачка 80. 6 ф. 87½ н. 3000. м. ц. 80. по 6 ф. 90 н. Банатска 79.5 6 ф. 75 н. Све на три месеца.

Зоб 5 ф. 10—5 ф. 30 н. Јечам за рану 5 фор. 25—35 н. Кукуруз 5 ф. 70—73 н. све готова роба за готов новац.

Термини. Шеница за пролеће 7 ф. 12 н., за јесен шеница 6 ф. 63 н. Кукуруз за мај-јуни 5 ф. 60 н. Зоб за јесен 5 ф. 63 н., за пролеће 5 ф. 23 н. Репица 11 ф. 50 н.

*

Производи. Маст 58 ф. Шљиве 100 ком. у по кгр. 9 ф., босанске 85 ком. за окт. 10 ф. 25 н. од 56 кгр. Спиритус без промене.

*

На марвеном вашару 3.840 ком. крупне и 602 ком. ситне стоке за кланицу, плаћани волови 140 до 300 ф. од пара, краве јалове 110—180 ф. од пара, биволи 100—170 ф. од пара, теоци 16—26 ф. од ком. Месо воловско 43—49 ф., кравије 36—40 ф., биволско 35—39 ф., телеће 48—50 ф. од 100 кгр.

*

Пожун, 3. (15.) септ. На овчијем вашару је било 5.962 ком. оваца. Плаћане за извоз овце 17 до 21 ф., за потрошњу 8—16 ф. од пара. Продаја је била знатна.

Различности.

Из посмрчади ВиктораИга. Извршитељи ВиктораИга издали су у књижари Хецел-Кантена дело под насловом Chose vues (виђене ствари). То су белешке, које је неумрли песник сабрао за свог дугог века. Књига је та знаменита и чудна, писана је дивним језиком, ако све и није ништа друго него просте белешке, које је велики песник сабрао само за своју потребу. Од год. 1833. до 1875. нанизани су ту утисци песникови, мишљења о познатим људима и великим догађајима. Ту пише В. Иго о Талерану, о устанку од 12. јунија год. 1830., о спроводу Наполеона I., па опис Луј Филипа, конзијержерије, тамновања и смрти неких осуђеника. За тим приповеда о смрти Балзаковој, о свом путовању год. 1871. у Верзаљ, да моли Тира за помиловање Анри Рошфора, који је био осуђен као члан комуне. Ево свршетка В. Игове књиге: Имао сам пријатеља и савезника, састајао сам се као што ми је судбина већ била, у својој кући понекада са канцеларима, великашима и војводама: Паскијером, Понкуланом, Монталанбером, Белинијем; са великанима: Ламенем, Ламартином, Шатобријаном; са председницима републике: Мазеном, са главама револуције: Луј Бланом, Монтанелијем, Арагом, Егијадом; са народним генералима: Гарибалдом, Мацинијем, Кошутом, Мијерославским; са уметницима: Росинијем, Давидом д' Анжеа, Прадијем, Мајербером, Евђенијем Делакро; са маршалима: Султом, Маком; са стражмештерима: Ронијем, Интибизом; са владикама: кардиналима Бесанзона и Бордо-а; са глумцима: Лешетром, Рашелом, Марсом, Довагом, Мекридијем; са министрима и посланицима: Молеом, Гизотом, Тиром, лордом Палмерстоном, лордом Нормамбијем; са сељацима: Клудом Дураном; са кнезовима и царским и краљевским височанствима: војводама орлеанским, Ернестом саксонско-кобуршким, принцезом од Каненга, са Лујом, Чарлом и Пијером Наполеоновићима; с краљевима и царевима: Јеронимом Вестфалским, Максимилијаном баварским, са бразилијанским царем. Имао сам неколико пута у исто време у својој руци високородну руку у рукавици и црну руку нискорођену, па сам увидео, да на свету има само једна врста људи. Пошто сам видео све људе, велим, да човечанство има један синоним, а тај је — „једнакост". Ја велим, пошто сам видео све људе, да под небом нема ничег другог осим „генија", коме се ваља поклонити и да има само једна ствар, пред којом морамо пасти на колена, а то је „врлина".

Марко Антоније Гамини чувени италијански писац, зна данас — како новине пишу — највише језика од свих дојакошњих језикозналаца. У своје време говорио је гласовити кардинал Мецофанти у Риму до 58 језика, међу којима и руски, пољски, малоруски, и српски; али Марко А. Гамини знатно је надмашио свога ученог претходника, јер он добро зна 93 језика! За нас је занимљиво, што зна све словенске језике, а нарочито руски. Готово човек не може да верује, да је ко кадар да научи толико језика! Ако је истина, онда се ваља поклонити тој ђенијалној глави!

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

Царић мали календар са сликама за годину 1888. која је преступна и има 366 дана. Нови Сад. Издање и штампа А. Пајевића 1887.

„Мала Србадија" лист за децу. Изашао је 13. број с овим садржајем: Горило (са сликом); Ковач (песма); О Херцеговини; Мали сликар (песма са сликом); Примакоше не одмакоше; Стршљенско гњездо (са сликом); Јутро на селу (песма); Мали Мита; Слон (песма са сликом); Белешке; Коштуњци; Рачунски задатак; Ребуси, Решења и Позив на претплату. — „Мала Србадија" излази у Београду двапут на месец, а стаје 3 фор. годишње за стране земље. Претплата, писма и рукописи шаљу се Д. Ј. Путниковићу уреднику и учитељу на Теразијама.

Исправак.

Славно уредништво „Заставе"!

У 134. броју Вашега цењеног листа у извештају о годишњем раду управнога одбора „Матице Српске" стоји, да је Јаша Томић уредник „Заставе", предао на сачување уложницу „Српске задруге" у износу од 1500 фор. Та је свота погрешно означена, јер она према одлуци управног одбора „Матице Српске" од 2. (14.) маја о. г. бр. 79./У.О. износи **1150 фор.**, те се та погрешка овим исправља.

У Н. Саду 4. (16.) септембра 1887.

Др. Лаза Станојевић, с. р.
председник „Матице Српске."

(Ова се погрешка поткрала у извештају одборском, бар у препису који је нами послан. Иначе и ми констатујемо да је уложено 1.150 фор., а ту своту смо и ми изнели у своје време у „Застави". Пр. ур. „Заставе".)

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашао је

„ЈАВОР"

БРОЈ 36.

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Властник: **Змај Јован Јовановић.** Уредник: **Др. Илија Огњановић.**

Садржај:

По словенским горама. I. Вечерње песме. Од Вијеслава Халка. — Под гвозденим крстом. Приповијетка из недавне прошлости босанске. (Свршетак.) — Песник и песник Од Елишке Краснохорске. (Наставак.) — У чијој је глави поникла прва мисао да се издаду српске народне песме? Од Димитрија Руварца. — Владика Данило I. Петровић-Његош и његова влада (од 1697. до 1735. год.) Цртице из црногорске повјестнице. Написао Лука Р. Пиштељић. (Наставак.) — Из Раванице и Манасије. (Посвећено гђци М С.) — Листак. Старинска писма пивског манастира. (Свршетак.) — Књижевност. — Белешке. — Разно. — Из словенских књижевности.

„Јавор" излази сваке недеље на читавом табаку и стаје на 3 месеца ф. 1·25. За стране земље ф. 1·50.

У Н. Саду 5. септембра 1887.

Лука Јоцић,
издавач „Јавора."

ПОЗИВ
НА КОНСТИТУИРАЈУЋУ
ГЛАВНУ СКУПШТИНУ.

Овим позивамо све уписане чланове новог новчаног завода, који се у Карловци оснива, и којем фирма још није одређена, у прву главну уједно и конституирајућу скупштину тог завода, која ће се држати у недељу 13. (25.) септ. о. г. у 2 сата у Карловци у гостионици „код зеленог дрвета."

ДНЕВНИ РЕД:

1. Избор председника скупштине и перовође.
2. Претрес друштвеног устава.
3. Избор управитеља.
4. Избор управног одбора.
5. Избор надзорног одбора.
6. Избор друштвених повереника изван Карловаца.

У Карловци 2. (14.) септ. 1887.

У име оснивачког одбора:

Др. Живко Гојковић.
Др. Миша Михајловић.
Коста Павловић.
Стеван Голубовић.

ГОДИШЊИ ПАРАСТОС

дајемо у суботу 12. (24.) септембра о. г. у 10 сахати пре подне у саборној цркви нашој незаборављеној матери

СОФИЈИ СЛАВНИЋ

рођ. ГРЧКИ

на који позивамо сроднике и пријатеље.

У Новом Саду 6. (18.) септ. 1887.

Породица.

РЕД ПЛОВИДБЕ

пароброда I. ц. кр. прив. дунавског паробродског друштва.

(Важи од 24. марта 1887. па до даље наредбе.)

Из НОВОГ САДА у СЛАНКАМЕН-ТИТЕЛ: сваки дан у 5½ сати после подне.

Из НОВОГ САДА у ПОТИСКЕ ШТАЦИЈЕ: изузимајући петак сваки дан у 5½ сати по подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН-БЕОГРАД: сваки дан у 5½ сати по подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ-ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у 5½ сати по подне.

Из НОВОД САДА у ЦАРИГРАД преко РУШЧУКА-ВАРНЕ: недељом у 5½ сати по подне.

Из НОВОГ САДА у ПЕШТУ: сваки дан у 10½ сати пре подне.

У Новом Саду 23. марта 1887.

АГЕНЦИЈА.

ОГЛАСИ.

КРАЉ. УГАРСКИ ВАРОШКИ БИРО

за продају подвозних билета **у Земуну**, даје подвозне карте за све станице угарске државне жељезнице са везом Немачке, Белгијске, Румунске и Швајцарске жељезнице, а тако исто и карте за купатила за све станице, које су ушле у жељезничку тарифу, и на послетку билете за даље путовање с повратком (Kombinirte Rundreise billet).

Путницима се обраћа нарочита пажња на пробитачност билета за даља путовања с повратком, која је у томе да се са спуштеном ценом од 33% јефтиније и у току 45 до 60 дана важећи, могу употребити и бруговози, а да се вожња ма на којој станици без икаквих препона може прекидати и настављати путовање за време докле билет важи.

Писмене поруке као и свако извешће брзо одправља.

По прузи аустро угарске државе жељезнице може се употребити и оријент-експрес са доплатом 20%

20. јуна 1887. год.

Краљ. угарски варошки биро
за продају подвозних билета
у Земуну акер-улица.

15—20

„ЕКВИТЕБЛ"

ОСИГУРАВАЈУЋЕ ДРУШТВО ЧОВЕЧИЈЕГ ЖИВОТА СЛЕДИЋ. ДРЖАВЕ у Њу-Јорку, основано 1859. године.

Стање осигуране своте 31-га декембра 1886. 2.097 милиона франака. Нова осигурања изнашали су:

у години 1884.	у години 1885.	у години 1886.
432,000.000	498.600.000	568,800.000 франака.

Целокупна главница (фонд) увеличо се од 326,400.000 франака 1. јануара 1886. на 395,200.000 франака до 1-ог јануара 1887.

Чист преостатак добитка изнашао је 1-ог јануара 1887. 81,600.000 франака, према прошлој години увећао се са 15,000.000 франака.

По Европи уложене главнице изнашају преко 19,200.000 франака. После 2 године нема приговора полицама. Оне се и одкупљују и редуцирају по жељи, после три године.

Деоничка главница од 100.000 долара укамаћена је само са 7%, остали многи милијони изнашајући добитак искључиво припада осигураницима.

Најјефтинија уплата, највећа гаранција и најлиберанији услови на целом свету на и највећи рад изнад сваког друштва.

Проспекте и свако извешће на српском језику шаљу **СТЕВАН ПЕТРОВИЋ и СИН** главни заступници за сремску жупанију и краљевину Србију са седиштем у Земуну в Београду.

22—39

На знање.

Усљед дописа кр. школ. надзорништва јављамо п. н. учитељима и школ. властима којих се тиче, да су у смислу високе наредбе министарства богочасти и наставе од 23. фебр. 1887. бр. 4989. књиге **Мађарско Језикословље** I. II. књига од Јована Илића управ. учитеља за употребу школску одобрене.

1—2 **Књижара Луке Јоцића и др.**

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
М. ПЕТКОВИЋА
у Инђији

потребује једног млађег помоћника и два шегрта. 1—3

ВАСПИТАЧИЦА

ДАЈЕ ЧАСОВЕ ЗА УЧЕЊЕ

МАЂАРСКОГ И НЕМАЧКОГ ЈЕЗИКА И РУЧНОГ РАДА.

Родитељи који желе децу овој науци дати, нека се обрате госпођици

Регињи Дајч,
у кући г. Дусинга у Н. Саду.

3—3

ТРГОВИНА МАНУФАКТУРЕ
И ПОМОДНОГ ЕСПАПА
АЛОЈСА КАРЛОВИЋА
У ИЛОКУ

потребује једног од млађи помоћника који може одма ступити. 3—3

ЗАКУП ЖИРОВИНЕ.

Петроварадинска имовна општина издаваће на дан 27. септембра т. г. под закуп право жирења свиња и то:

а. У моровићкој шумарији луг Варош у површини од 682 јутра уз изкличну цену од 1364 фор. Луг Пуновача у величини од 370 фор.

б. У кленачкој шумарији луг Добрец у величини од 771 јутра уз цену од 771 ф. и Малетића луг од 327 јутра у износу од 490 ф.

в. У купинској шумарији луг Лознуц у величини од 481 јутра уз цену од 721 ф. и јаковачки Кључ од 335 јутара уз цену од 586 ф. Ко је вољан који од ових делова закупити нека изволи на дан 27. септембра тек. год. у 10 сати пре подне овоме уреду на дражбу доћи.

Дражба је устмена но примиће се и писмене понуде ако до горе означеног часа уз приклоп 5% вадиума господарственом уреду поднешене буду.

Рок жирења траје од 1. октобра тек. г. до 20. марта 1888.

Досталац има досталну своту у целости положити одмах после дражбене расправе, евентуално и у два оброка.

Господарствени уред
петроварадинске имовне општине.

3—3

Глуво-неми завод.

Дозволом високе зем. краљ. владе у Загребу, отворио сам свој сопствени завод за глуво-неме у Митровици, у ком се иста деца уче читати, писати, гласно говорити и т. д. на **српском језику.**

Родитељи и пријатељи такове деце, позивају се, да децу до **I. римског октобра** о. г. у завод упишу, — ког дана почиње школ. година, — пошто је број деце за примање ограничен.

Целокупно издржавање детета стаје месечно само 35 фор. а. вр.; ради пак подробнијег извешћа, нека се обрате родитељи долепотписаном.

Митровица, авг. 1887.

Радивој Поповић,
учитељ глуво-немих.

5—5

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Кућа бр. 1464. на житној пијаци код „белог буренцета" састојећа из 2 дућана, 3 собе, 2 кујне, 2 подрума, шпајза, дугачког ходника у стаклу, магазина за рану и 2 велике шупе, продаје се из слободне руке. Упитати код г. **Гавре Костића**, богданска улица бр. 1977. 8—8

ОНИМА, КОЈИ ПУШЕ ЦИГАРЕТЛЕ.

У фабрици **БРАЋЕ БРАУНШТАЈНА**
(Braunstein frères)

у Паризу 65 Boulevard Exelmans произвађана **АРТИЈА** за **ЦИГАРЕТЛЕ** са овде одштампаном белегом (марком)

„Les dernières Cartouches"

припознали су је и први знаменити ауторитети у Аустро-Угарској на основу сравњујућих анализа као саовим чисту од ма којих материја, које су по здравље штетне и као најлакшу и најбољу артију за цигаретле, које у опште данас има. Пошто се и код нас све више и више долази до убеђења, да врсноћа цигаретли зависи у првом реду од каквоће артије, артија **„Les dernières Cartouches"** све је обљубљенија и може се у свима већим дућанима, у којима се продаје у опште ова роба — добити. Права је само она артија, којој обмотаје одговара горњем цртежу и која фирму **Braunstein frères** носи. Фабрика је ради брже послуге својих муштерија отворила у Аустро-Угарској судски протоколисану фирму: **Braunstein frères Wien, 2. Bez., Neglergasse 8**, фабричко стеваришће. 11—12

Продаја за околину и Нови Сад код Н. ДИМОВИЋА.

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.